

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Програма навчальної дисципліни

Педагогічний менеджмент

(назва навчальної дисципліни)

напря́м _____ 6.040104 - Географія _____
(шифр, назва напрямку)

спеціальність _____ _____
(шифр, назва спеціалізації)

факультет геології, географії, рекреації і туризму

кафедра фізичної географії та картографії
(назва підрозділу)

2015 / 2016 навчальний рік

Програму обговорено та рекомендовано до затвердження Вченою радою
факультету геології, географії рекреації і туризму

“ _____ ” _____ 20__ року, протокол №__

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: професор Жемеров Олександр Олегович

Програму схвалено на засіданні кафедри
фізичної географії та картографії

Протокол від “ _____ ” _____ 20__ року №__

Завідувач кафедри фізичної географії та картографії

_____ (Пересадько В.А.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Педагогічний менеджмент» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки

бакалаврів

(назва рівня вищої

напрямку 6.040104 – Географія

спеціальності _____

освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

Предметом вивчення навчальної дисципліни є закономірності й особливості сучасного менеджменту (управління) системою освіти на різних її рівнях – шкільному, регіональному, державному.

Програма навчальної дисципліни складається з таких розділів:

1. Теорія менеджменту.
2. Методична робота в школі та менеджмент.
3. Менеджмент та інспектування освітніх закладів. Елементи маркетингу освіти.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є ознайомлення із сучасною теорією менеджменту (управління) освітою у різних її ланках, розкриття ролі менеджера освіти, підходів, методів розв'язання організаційних проблем освіти; ознайомлення з підходами і методами оптимального розв'язання проблем навчальних закладів в умовах ринкових відносин.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є: аналіз сутності державної політики у галузі освіти; розкриття особливостей і значення педагогічного менеджменту; висвітлення історії розвитку педагогічного менеджменту та його методологічних основ; показ ролі педагогічного менеджменту у підвищенні якості освіти.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

Фахові компетентності:

- організація комунікацій на основі базових знань про педагогічний менеджмент;
- особливості засобів, методів і форм менеджменту, у тому числі – з використанням інноваційно-комунікативних технологій;
- здатність ефективно застосовувати на практиці ті чи інші методи управління (на рівні керівника методичного об'єднання, завуча, директора) в освітніх закладах;
- здатність адаптуватися в управлінській ланці освіти для вирішення різних завдань організації навчання й виховання.

Знання:

- зміст понять «менеджмент» і «менеджер»;
- історія розвитку менеджменту, його основні школи;
- функції менеджменту організації; основні функції менеджера;
- роль менеджменту у функціонуванні системи освіти.
- принципи управління (демократизації, поєднання колегіальності з персональною відповідальністю, науковості, оперативності, ініціативи і активності, оптимізації);

- методи управління; класифікація методів управління (організаційні, методи інструктування, нормування, соціально-психологічні, економічні); функції управління (планування, організації, координування, контролю, регулювання, обліку, аналізу);
- функціональні обов'язки директора та інших педагогічних працівників; вимоги до шкільного планування;
- вимоги до організації і проведення атестації педагогічних працівників.

Уміння і навички:

- виявляти переваги і недоліки процесу управління;
- основні вимоги до сучасного менеджера освіти;
- виявляти основні компоненти діяльності менеджера освіти.
- пояснювати роль і дію різних принципів управління;
- пояснювати призначення різноманітних методів управління;
- пояснювати роль функцій управління, різних підрозділів органів управління освітою в оптимізації навчально-виховного процесу в школі;
- мати початкові навички наукової організації праці педагога і вміння застосовувати їх під час проходження педагогічної практики;

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Галузь знань (предметна область), напрям, спеціальність, рівень вищої освіти / освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <i>0401 природничі науки</i>	Нормативна / за вибором студента	
Індивідуальне науково-дослідне завдання <i>контрольна робота</i> (назва)	Напрямок підготовки <i>6.040104 Географія</i>	Рік підготовки	
Загальна кількість годин - 120	Спеціальність (професійне спрямування): <i>географ, викладач географії</i>	4 -й	4 -й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <i>бакалавр</i>	Семестр	
		7 -й	7, 8 -й
		Лекції	
		14 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	2 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		92 год.	52 год.
		Індивідуальні завдання:	
		год.	
		Вид контролю:	
		залік	залік

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 28 : 92 (30 :%)

для заочної форми навчання – 8 : 52 (17 %)

2. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. ТЕОРІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ

Тема 1. Теоретичні основи менеджменту та менеджменту освіти

Зміст понять «менеджмент» та «менеджер». Історія розвитку менеджменту, його основні школи.

Функції менеджменту організації та його основні компоненти. Співвідношення понять «менеджмент» і «управління». Переваги і недоліки процесу управління.

Фактори діяльності менеджера. Основні функції менеджера. Основні вимоги до сучасного менеджера.

Роль менеджменту в розвитку і функціонуванні системи освіти.

Тема 2. Методологія і методика моделювання організаційної структури освіти

Наукові основи управління загальноосвітнім науково-виховним закладом. Поняття «метод управління»: Вибір методу управління. Класифікація методів управління: економічні методи, організаційно-педагогічні методи (організаційні та розпорядницькі), соціальні і психологічні методи.

Класифікація методів впливу: методи матеріального стимулювання, моральної мотивації, примусового впливу. Методи управління за формою впливу: одиничний і колективний, одноактний і тривалий. Організаційне нормування.

Економічні методи управління школою. Організаційні методи управління, їх класифікація. Організаційно-стабілізуючі методи.

Функціональні обов'язки директора загальноосвітнього навчально-виховного закладу, його заступників.

Планування роботи загальноосвітнього навчально-виховного закладу. Види педагогічних планів.

Облік роботи загальноосвітнього навчально-виховного закладу. Перелік обов'язкових документів та терміни їх зберігання.

Атестація педагогічних працівників, її мета та завдання. Організація атестації педагогічних працівників та вимоги до її проведення.

Навчально-матеріальна база школи.

Розділ 2. МЕТОДИЧНА РОБОТА В ШКОЛІ ТА МЕНЕДЖМЕНТ

Тема 3. Методична робота в школі та управління нею

Завдання та зміст методичної роботи в школі. Форми методичної роботи з учителями (методичне об'єднання, семінари, практикуми, консультації, відкриті уроки, опорні школи) та їх характеристика.

Самоосвіта вчителя та її принципи. Організація методичної роботи з учителями малокомплектних шкіл. Організація методичної роботи на діагностичній основі.

Підвищення кваліфікації вчителів географії: наукова, психолого-педагогічна і методична підготовка.

Атестація вчителів, принципи і форми її організації.

Тема 4. Внутрішній шкільний контроль

Зміст внутрішнього шкільного контролю та вимоги до нього.

Види внутрішнього шкільного контролю: оглядовий; попередній; персональний; тематичний, фронтальний; класно-узагальнюючий.

Методи внутрішнього шкільного контролю: усна перевірка; метод письмової перевірки; метод спостереження навчальних і виховних занять; анкетування; бесіда; вивчення письмової документації вчителя тощо.

Організація внутрішнього шкільного контролю в загальноосвітньому навчально-виховному закладі: контроль за станом викладання навчальних предметів; контроль за станом навчальних досягнень учнів; контроль за веденням шкільної документації.

Розділ 3. МЕНЕДЖМЕНТ ТА ІНСПЕКТУВАННЯ ОСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ, ЕЛЕМЕНТИ МАРКЕТИНГУ ОСВІТИ

Тема 5. Інспектування загальноосвітніх навчально-виховних закладів

Поняття та структура шкільної інспекції, її цілі та завдання.

Функціональні обов'язки інспектора шкіл. Зміст роботи шкільної інспекції. Види шкільної інспекції.

Особливості організації і проведення інспектування. Оформлення результатів інспекторської перевірки.

Ліцензування та атестація загальноосвітніх навчально-виховних закладів.

Особливості роботи шкіл та інших навчальних закладів освіти нового типу. Шляхи удосконалення та перебудови управління закладами освіти всіх типів.

Тема 6. Маркетинг освітніх послуг

Споживання та споживач. Ринок та принципи бізнесу. Ринкові відносини в системі формальної і неформальної освіти в сучасних умовах. Товар, ціноутворення, просування товару до ринку, реклама. Рекламна діяльність навчально-виховних закладів. Методи роботи із споживачами.

Маркетингові дослідження, аналіз конкурентного оточення. Плани діяльності освітянських закладів як реалізація стратегії і бізнесу. Аналіз ринку інтелектуальної власності в регіоні та країні. Стратегія і маркетингова структура організації. Моделювання маркетингової структури в навчально-виховних закладах нового типу. Маркетинг в позашкільних навчально-виховних закладах.

Методологія розробки маркетингової політики та структури навчального закладу. Вивчення попиту на освітні послуги як основа маркетингової політики. Формування структури і маркетингової політики навчально-виховного закладу в залежності від варіативності навчального плану, його типу і форми власності.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Теорія менеджменту												
Тема 1. Теоретичні основи менеджменту та менеджменту освіти	24	4	4			16		1				10
Тема 2. Методологія і методика моделювання організаційної структури освіти	20	2	2			16		1	1			10
Разом за розділом 1	44	6	6			32		2	1			20
Розділ 2. Методична робота в школі та менеджмент												
Тема 3. Методична робота в школі та управління нею	20	2	2			16		1	1			8
Тема 4. Внутрішній шкільний контроль	18	2	2			14		1				8
Разом за розділом 2	38	4	4			30		2	1			16
Розділ 3. Менеджмент та інспектування освітніх закладів. Елементи маркетингу освіти.												
Тема 5. Інспектування загальноосвітніх навчально-виховних закладів	20	2	2			16		1				8
Тема 6. Маркетинг освітніх послуг	18	2	2			14		1				8
Разом за розділом 3	38	4	4			30		2				16
Усього	120	14	14			92		6	2			52

4. Темі семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Укладання глосарію (термінологічного словника) з педагогічного менеджменту (45 термінів)	2
2	Семінар «Мета, задачі та функції педагогічного менеджменту. Менеджмент та управління»	2
3	Розробка і обговорення лекції з менеджменту освіти (за індивідуальними варіантами)	2
4	Знайомство з управлінням позашкільним закладом (екскурсія на Харківську ОблСЮТур)	2
5	Семінар «Сучасні вимоги до менеджменту освіти»	2
6	Кваліметрія у менеджменті. Показники якості роботи освітніх закладів (на прикладі ХАНО)	2
7	Підсумковий семінар «Менеджмент освіти: сучасні проблеми і перспективи розвитку»	2
	Разом	14

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кільк. годин	Форма контролю
1	Функції менеджменту та його основні компоненти	8	Семінари
2	Основні вимоги до сучасного менеджера.	8	
3	Самоосвіта вчителя та її принципи	8	
4	Види педагогічних планів	8	
5	Вивчення письмової документації вчителя як вид контролю	8	Перевірка конспектів
6	Підвищення кваліфікації вчителів географії	8	
7	Методи внутрішнього шкільного контролю	8	
8	Контроль за станом викладання навчальних предметів	8	
9	Види шкільної інспекції	8	
10	Шляхи удосконалення та перебудови управління закладами освіти всіх типів	8	Тестування піл час модульних робіт
11	Ринок та принципи бізнесу	6	
12	Маркетинг у позашкільних навчально-виховних закладах	6	
	Разом	92	

Примітка: Названа кількість годин передбачає самостійну (домашню) роботу з виконання запланованих практичних завдань (укладання глосарію, написання й оформлення студентами лекцій для виступу тощо).

6. Індивідуальні завдання

- Не заплановане

7. Методи навчання

До основних методів навчання належать: лекції з мультимедійними презентаціями, практичні роботи та самостійна робота студентів згідно з програмою курсу.

8. Методи контролю

До методів контролю належать: здача практичних робіт (методичних розробок студентів); виступи з доповідями; поточне експрес-опитування; тестовий контроль – поточний і підсумковий

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Залік 8 семестр

Поточне тестування та самостійна робота			Сума (залік)
Модуль 1	Модуль 2	Модуль 3	100
30	30	40	

Засвоєння кожної теми оцінюється за сумою балів отриманих за:

- а) виконання і здачу практичної роботи;
- б) здачу теоретичного матеріалу під час поточного експрес опитування і тестового модульного контролю.

Мінімальна сума балів для зарахування теми складає 50 % від вказаної в таблиці.

Підсумкова оцінка (залік) складається із суми балів за поточний модульний контроль (100).

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка ECTS (скасована)	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
70-79	C	задовільно	
60-69	D		
50-59	E	незадовільно	не зараховано
1-49	FX		

10. Рекомендоване методичне забезпечення

Базова література

1. Державна національна програма «Освіта. Україна XXI століття». – К.: Райдуга, 1994. – 61 с.
2. Закон України «Про освіту». – К.: Генеза, 1996. – 36 с.
3. Андросюк В.М. Педагогічний менеджмент і психодидактика / В.М. Андросюк. – Тернопіль: Екон. думка, 2008. – 216 с.
4. Конаржевский Ю.А. Менеджмент и внутришкольное управление / Ю.А. Конаржевский. - М.: Педагогический поиск, 2000. – 222 с.
5. Лунячек В.Е. Елементи технології управління сучасною школою / В.Е. Лунячек. - Харків: Гімназія, 2001. – 112 с.
6. Наукові основи управління школою / За ред. Г.В. Єльнікової. - Харків: ХДПІ, 1991.- 170 с.
7. Рабченко Т.С. Внутрішкільне управління: Практ. посіб. / Т.С. Рабченко. - К.: Рута, 2000. – 176 с.

Допоміжна література

1. Айказян А. У пошуках досконалості управління / А. Айказян, Є. Нісевич // Питання економіки. – 2007. - № 2. С. 10-15.
2. Крыжко В.В. Психологія в практиці менеджера освіти / В.В. Крыжко, Е.М. Павлютенков. – СПб, 2001. – 304 с.
3. Куркин Е.Б. Управление образованием в условиях рынка / Е.Б. Куркин. - М.: Новая школа, 1997. – 144 с.
4. Наука управління загальноосвітнім навчальним закладом: Навч. посіб. / Т.М. Десятов, О.М. Коберник та ін. - Харків : Основа, 2003. - 240 с.
5. Оношків З.М. Основи школознавства / З.М. Оношків. - Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2006. – 176 с.
6. Симонов В.П. Педагогический менеджмент: ноу-хау в образовании: Учеб. пособ. – М.: Высшее образование, 2007. – 357 с.

Інформаційні ресурси

Сайт кафедри фізичної географії та картографії.
Репозиторій Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.
Інформаційна база кабінету методики викладання географічних дисциплін.